

Asian Heritage Award Christina Cao Story

My journey of overcoming suffering and family tragedies to become a contributing member of society. The overwhelming sense of accomplishment you can obtain when you don't give up, don't get down, and strive to succeed is within us all if you believe.

I was born and raised in the land of Xuan Loc - Long Khanh in February 1975. Many times my mother had to tell us why our families "drifted" in this remote rural area with rubber trees, rugged landscape, coffee farms and unique tropical fruits trees that sustained us.

She also helped us understand a phrase usually implied for a Vietnamese woman that we never forgot: "Tại gia tòng phụ, xuất giá tòng phu", which translates like this, "Before marriage, a lady is to be submitted to her father; After marriage, a lady is to be submitted to her husband"... I once remember our grandmother say, "Yes, married women must follow their husbands, and if the husbands must go to the most dangerous places like snake or tiger caves, the wives must go along as well!" Long Khanh was a "snake cave" at the time with bombs that could go off anytime. My father's

military assignment was located in this inhospitable town and my mother followed him.

Mother left behind the misty romantic Dalat city and her small elementary school, Da Thien, with its cute little students with red cheeks and lips. They always wore colorful sweaters and loved to spend time with their young teacher during recess periods. It was very difficult and emotional to leave her homeland behind. Being completely selfless, she left everything to follow my father to Long Khanh and started a new life with him.

Xuan Loc town was famous for "sunny dust, rain and mud," and not to forget it was a battlefield where bombs lay-in-wait everywhere along the road. Too often innocent people were killed or maimed because the bombs exploded. Every night, my father had to carefully navigate those roads to report to his station, my mother always stayed up and prayed until he was safely returned home.

My father attended the famous Military Academy in Da Lat and he was a brave one! From the fiery fronts in central, western and tactical areas and then in the 18th Division Xuan Loc- a famous landmark of the sterling final battle of the Armed Forces of the Republic of Vietnam. He and his team fought with courage against the odds until the last minute before it all ended in 1975.

My mother attended Dong Khanh University and she was the center of attention with long, shiny beautiful hair and so feminine in her long purple dress. She had stolen many young men hearts in the ancient town of Hoi An, where she was born and raised. Then, during a military marching event through this small town, my father's handsome image' replete in his military uniform caught her attention! She would never feel the same. Shortly after, my father became one of the members of the "Tran Xuan" family. They

married in 1967!

Mother did not foresee the changes that would take place in her life when she decided to follow my father. Constantly on a move depending on where my father needed to report for his assignment. At times it seemed to be too much but the words of her mother kept her spirits up. After the fall of Saigon on April 30th, 1975, my father was captured and placed in the “re-educational camp” by the Communist party. He left behind a young wife with five children ranging from seven years old to two months old. I was the youngest one of all.

I was born in Long Khanh in February 1975, but I was able to “enjoy” the freedom that our family had for only 2 months. The day they took our father away was the darkest day of our lives as it was for so many families in the same set of circumstances. My father, a Lieutenant Colonel for the South Vietnam Republic Army, was imprisoned for 10 unimaginable years as a result of the fall of Saigon. We were not “lucky” to be among the 1.5 million Vietnamese who were able to escape the country during the 1975-1985 period.

During the time my father was in prison, my mother symbolically reminded me of the “stork” in the famous poem by Tran TeXuong:

*“Quanh năm buôn bán ở ven sông,
Nuôi đủ năm con với một chồng.
Lặn lội thân cò khi quãng vắng,
Eo sèo mặt nước buổi đò đông
Một duyên hai nợ âu đành phận,
Năm nắng mười mưa dám quản công...”*

Translation:

*“Year round traded on the river edge
Supporting five kids and a husband
Self-sacrifices throughout the journey*

*A caring touch of a dazzling soul
Love destiny has sealed the fate
Through rainy night or any sunlit day..."*

After 1975, our mother continued to be an elementary teacher in Long Khanh. Her goal was to keep all of us in school and educate us properly by any means necessary. At young ages, we all knew that education was very important to our mother and we did not want to disappoint her. Though she was extremely busy with her overflowing daily routine, our mother always helped us with our homework.

Losing our country to the Communist party, my family lost everything. After hard work and consciously saving, my mother managed to buy a small house so we could at least settle in and have a place to call home. In order for her to earn extra incomes, she would teach at the school in the morning, and set up some extra tables to provide tutoring to the children in the neighborhood in the afternoon. She utilized her time wisely, making sure all five of her children were studying during this time as well.

Unfortunately, the house my mother worked so hard to purchase, burned after a mere six months of occupancy. It was not nearly enough time to call this house a home. One day, while she was teaching in class, suddenly a young man running into her classroom and informed her hastily: "Dear teacher-your entire house is burning down! The neighbor was cooking foods for their pigs, and your house caught on fire! We could not get to your front door because it was locked, all of your children might be inside!" My mother froze. Her entire body went numb. So many horrible things ran through her mind. She could not bear to think of losing her children. My mother frantically made it to the half-destroyed house, thankfully discovering her children were hiding under the table in a neighbor's house. When my mother initially arrived, the door to the house had been

locked and her children were still unaccounted for. Later, when asked what happened, my oldest sister said that she saw too many people running. In the commotion, she did not want people stealing our clothes and appliances in the house, so she locked the door before she managed to take all four of us to safety. After the fire, we lost everything my mother had worked so hard to achieve.

The principal of the school my mother was employed at, was kind enough to give us one of the empty classrooms to stay at while we got back on our feet. All teachers extended their helping hands. They gave us clothes and food to get through the night. They cleaned the room and tried to make it to look as similar to a “house” as possible. We were literally homeless, and my mother did not know what to do from there, but at the time, she had her children with her and that was the most important thing in her life right at the moment!

When I was two years old, I had severe fever, shallow breathing and total paralysis caused by a mosquito bite. Sadly for me the local Long Khanh hospital threw their hands up in futility as they were ill-equipped to deal with such a condition. The hospital urgently advised my mother to move me to Saigon Children's Hospital. At that time, the hospital did not have ambulance services so she was on her own to take care for me! My mother returned home and after asking her colleagues to take care for my siblings she set off with me helplessly in her arms on a rickety smoke belching bus. We arrived at Saigon Children's hospital late that night.

When we got to the hospital, I was not able to be seen because the doctors and nurses were busy in the emergency room. The scene was so chaotic with children, babies and entire families sprawled in the hallway waiting for their turn. The air hung heavy with the desperate cries of mothers begging the personnel to save their children: “Please save my child” echoed loudly down the halls.

My mother tried desperately to find a gentle face, sympathetic nurse or doctor to check on me but they all seemed to be so busy! Looking at me with my eyes completely shut and my steaming body because of the fever, tears were streaming down from her face and she hugged me tightly. My mother realized that she needed to do something, otherwise, I would die that night. Spotting a physician who just walked out of the ICU, my mother ran to him and dropped to her knees at his feet, then cradling me with one arm she grabbed his foot with her free hand to catch his attention. At the time, she completely forgot who she was, she had no pride and her only mission right at the moment was to save her own daughter by all means! Either from shock or concern he gave his attention. She gave him the medical records from Long Khanh hospital and begged him to look at my helpless body. Luckily, he paused and reviewed the record and when he saw my last name “Cao Xuan...” his face lighted up and asked if we were related to the famous physician Cao Xuan Vy. Without hesitation, my mother said, “Yes, he’s my uncle!” That reply was my way to recovery! I got admitted to the ICU right away and they had to give me blood transfusions. I received the best care by the doctors and the nurses. I still have the scars from that time because they had to try so many times to establish an intravenous line so they could give me blood as well as electrolytes and medications that I required.

My mother’s quick thinking and action saved me! I was not doctor Cao Xuan Vy’s niece at all, we just happened to have the same last name, my mother still felt very bad about lying but I’m thankful to her. I would not be here in this world without her quick action.

Eventually, I was able to recover and reunite with my siblings in Long Khanh. We continued with our struggle to survive. There were days we didn’t have enough food to eat, but my mother never gave up, she would do anything to

make ends meet and also saved enough money and food to visit my father in the North. Each time, she had to leave her children to the relatives to care for us. My oldest sister and older brother were able to accompany her, leaving three younger children, including myself to our aunt and uncle. I was not able to see my father until I was eight years old when they moved my father to another “re-educational camp” in the South. The reunion was very emotional because it was the first time that I ever seen my real father. In school I was always teased by classmates for not having a father around. Now I could finally tell my classmates that I indeed had a father! And he was a hero to me.

With the International pressure to rally the Communist Vietnamese government to release these military personnel, my father was finally released in 1989 after 14 years in prison! Despite going through the darkest days of his life in prison, my father was able to hold his head high for he had served our country and my family honorably. Now his focus was helping my mom raise their children.

We all were able to attend schools, but my older siblings were not allowed to attend college and university due to our “bad history” because my father was not one of them!

In time we migrated to the United States for a new start. Through the support of the Vietnamese American Community, the United States government allowed over 300,000 political prisoners, including my father, to migrate with their families to the United States under the Humanitarian Program for the Former Political Detainees, popularly called Humanitarian Operations (HO) program.

Although coming to the United States was a new beginning, our difficulties were not over. As a teenager, being treated as an “outsider” because of my inability to speak English, was extremely difficult and often times very depressing. However, through self-discipline, hard work, and determination, I taught myself English and continued to

excel in my education. I have never used my past or upbringing as an excuse to give up. Quite the opposite; it has instilled in me the passion and drive to make a better life for myself, my family, and my community. I am honored and proud to be in a profession where I can serve my Vietnamese and Asian community. Through my ability to give back, I am allowed to utilize my experience in healthcare to provide exceptional patient care, on a daily basis. As an active member of many associations that cater to the Asian community, including my involvement with the Vietnamese

Pharmacist Association, I have the opportunity to go above and beyond, which is a privilege I take very seriously. I have chosen a career that allows me the ability to make a difference in this world. Because of my compassion and love for humankind and the welfare of others, I enjoy the daily reminder of the impact I strive to

make.

Spring 2016

Christina Cao (aka Cao Xuan Thanh Ngoc K14/2)

******A note to Dr. Cao Xuan Vy******

Dear Dr. Cao Xuan Vy, my mother, out of desperation and with the implication to save her daughter's life, she used your name and reputation to get the hospital personnel's attention to help me. Because of her quick action, I was able to survive and still be alive today! After my mother had told me about this story, I have been determined and committed myself to work in the medical field so I would have a chance to help others. If you are by chance, reading these words, I hope you will forgive us and please accept our greatest gratitude. I hope you are proud of who I have become and I promise that I will never let you down.

BÓNG HÌNH CHA

Cha lại về trong ánh lửa thiêng.
Đêm Võ Bị
Trông, chiêm, giục già.
Hồn sĩ tử, anh linh, đất lạ.
Văn tế quê người, có lạnh không cha?

Cha lại về trong điệu xót xa!
Ai oán, bi ca.
Hồi kèn truy điệu.
Phút mặc niệm níu lòng ai điệu
Trút tâm tình, Đa hiệu, thiết tha.

Cha lại về trong khúc quân ca
Vì quốc dân xá gì mạng sống!
Bóng Cha in cờ thiêng, lồng lộng
Máu Lạc Hồng, khí phách bay xa.

Cha về trong hình dấu Alpha!
Trên gù vai, bằng tên, mũ dạ..
Trong quân phục, hùng anh, sáng loá
Qua câu chuyện, lửa đạn, xông pha.

Cha về ngang nỗi nhớ quắt quay
Từ cái buổi: đắng cay, vận nước
Cha về trong tiếng thở dài thườn thượt
Ơ bao năm, trầy trượt kiếm tìm!

Cha có về thấy lại quê mình
Đang rối ren, biểu tình, dân oán
Rừng đã chết, và biển đã cạn,
Ruộng khô hạn, ngập mặn lâu rồi!

Cha có về nhìn cái ác lên ngôi,
Chục lừa đảo, dối gian, man trá.
Thủ đoạn..ôi mạng người cỏ rạ
Vơ vét vào, rồi tìm cách bay xa!

Cha có về để thấy không cha?

Quốc Vinh K.24/2

Hà Nội,
Lòng
Ký
Hiện

Trương Thúy

*Hà Nội muôn đời vẫn thiết tha
Những ngày xưa ấy, xa thật xa
Nhưng còn vương vấn trong tôi mãi
Cả một thời thơ, chẳng nhạt nhòa.*

Tucson đang vào Đông, dù nơi đây mang khí hậu của một vùng sa mạc nhưng khi mùa Đông đến, thì Tucson cũng run rẩy vì những luồng khí lạnh từ miền Bắc thổi xuống, hay ảnh hưởng những cơn bão từ Mexico thổi lên. Ngồi cuộn mình trong tấm chăn dày cộm, tôi đưa mắt lơ đãng nhìn qua khung cửa sổ. Bầu trời hôm nay mang một màu xám đục, một luồng gió thổi qua hát tung những chiếc lá vàng vừa lìa cành đang lơ lững trong không gian, một cánh chim lạc lõng bay ngang, buông vài tiếng kêu rì rạc và tiếng hát Trần Thái Hòa trầm ấm vang lên từ dàn máy:

“Hà Nội chiều nay trời không buông nắng. Phố vắng nghiêng nghiêng cành cây khô, quán cóc liu riu một câu thơ, hồ Tây, hồ Tây tím mờ. Hà Nội chiều nay lòng bao nỗi nhớ. Ta nhớ đêm nao lạnh đôi tay, hơi ấm trao nhau tuổi thơ ngây, tưởng như, tưởng như còn đây....”

Có một cái gì đó nghe chột buồn vời vọi, nghe chột nhớ mênh mang. Hà Nội, phải rồi Hà Nội của những ngày xa xưa lắm như chột trở về đây, về trong trí nhớ của tôi bây giờ.

Tôi xa Hà Nội đã lâu lắm rồi, không phải năm lên mười tám như nhạc sĩ Anh Bằng, mà là năm tôi lên tám tuổi. Dù xa Hà Nội khi còn rất bé, nhưng tôi vẫn còn giữ nhiều ký ức về thành phố này và lần đầu tiên khi trở lại Hà Nội sau 25 năm xa cách, nhân dịp thăm chồng tôi bị bắt đi tù, bị giam tại trại Hà Nam Ninh năm 1979, tôi đã làm một vòng thăm lại nơi xưa và cũng đã an toàn trở lại nhà mà không bị lạc lối về. Tôi nhớ là khi mượn cô em họ chiếc xe đạp để một mình đi thăm lại những căn nhà xưa, ngôi trường cũ, những khu phố quen, những con đường mà ngày nào, đã nhiều lần in dấu bước chân sáo nhỏ của con bé hay mộng mơ lúc đi và về học. Khi tôi nói, tôi thực lòng muốn được nhìn lại cái thành phố đã ôm ấp biết bao kỷ niệm êm đềm một thời thơ ấu xa xưa, cô tôi đã hỏi:

_ Cháu còn có nhớ đường không mà dám đi một mình?

_ Cháu nghĩ là cháu còn nhớ. Hơn nữa cháu cũng chả đi đâu ngoài những nơi ngày xưa cháu đã từng ở, từng sống. Với lại Hà Nội của cô đâu có lớn gì bao nhiêu mà cô sợ cháu đi lạc, hi... hi... Nếu tối mà cô không thấy cháu về thì cô đi báo công an có trẻ lạc là xong chứ gì.

Điều may mắn cho tôi là Hà Nội của năm 1979 không thay đổi bao nhiêu, nếu không muốn nói là chả có gì thay đổi kể từ năm 1954. Vẫn những căn nhà cũ rêu phong, tường vôi loang lổ, đường phố vẫn nhỏ bé chật hẹp. Vẫn chiếc tàu điện cũ kỹ chạy trên đường ray với tiếng chuông kêu leng keng như ngày nào. Với tôi, nếu có đổi thay đó chỉ là Hà Nội không còn mang vẻ sầm uất, nhộn nhịp như trước, mà trái lại có một vẻ buồn tẻ thế nào ấy. Những con phố quen thuộc ngày xưa nay đã mang tên lạ. Những con người của ngày nay không phải là người của muôn năm cũ nữa, kể cả tiếng nói nghe chát chúa, lạ lẫm làm sao. Giọng nói thanh lịch, đáng điệu sang cả của Hà Nội ngày xưa đã đi đâu rồi. Hà Nội thân yêu ngày nào của tôi giờ chỉ còn lại là những kỷ niệm mà thôi.

Và bây giờ, trong căn phòng ẩm cúng ở một nơi thật xa xôi này, tôi đã để lòng mình nhớ về một Hà Nội đầu yêu ngày nào, Hà Nội của những ngày tháng cũ đã sống lại trong tôi thật ngọt ngào, thật gần gũi, ấm áp và êm đềm:

Tôi không biết gia đình mình hồi cư về Hà Nội bao giờ vì lúc ấy tôi còn quá nhỏ. Chỉ biết là khi ở Hà Nội gia đình tôi đã thay đổi nhà ở đến mấy lần.

Lần thứ nhất ở nhà số 120 bis phố Chansaumes. Tại đây Bố tôi mở nhà in Minh Tuấn. Sau đó dọn về số 15 Trần Nhân Tôn, còn gọi là phố Nhà thương chữa mắt, vì ở trên con đường này có một nhà thương chữa mắt cho dân chúng. Ngày đó, mỗi khi đi học phải đi ngang qua nhà thương, tôi rất sợ khi nhìn thấy những người bị đau mắt, thường che mắt bằng một miếng vải trắng, ngồi đầy trên lê đường. Con bé luôn luôn đi nấp sau lưng u già, để rồi sau đó chạy vụt một cái qua lê đường bên kia mà thờ. Ở địa chỉ này, nhà in vẫn còn hoạt động, nhưng khi dọn đến số 100 phố Tô Hiến Thành thì Bố đóng cửa nhà in, thôi không làm nữa. Căn nhà sau cùng là số 17 Mai Hắc Đế nơi gia đình tôi ở lâu nhất, trước khi ra Hải Phòng, ở tại phố Cát Dài, nhà bác tôi để chờ lên tàu thủy vào Nam.

Mỗi căn nhà đều để lại trong tôi những kỷ niệm thật sâu sắc.

Căn nhà đầu tiên số 120 bis suýt bị cháy. Nguyên do là vì con bé chơi nấu cơm bằng lửa ngay cạnh kho chứa giấy. Nếu hôm đó không nhờ các chú công nhân đang làm việc xúm vào chữa cháy thì chắc sản nghiệp của bố mẹ tôi đã tiêu ra tro. Hôm đó Mẹ đã phải đem tôi đi đầu ở nhà bác hàng xóm để tránh cơn thịnh nộ của Bố.

Căn nhà ở phố Trần Nhân Tôn thì có ma. Những người hàng xóm kể cho bố mẹ tôi nghe về việc hai anh thợ hồ khi xây nhà, đã chết, khi té từ trên giàn giáo xuống. Những người thuê nhà trước cũng nói, thỉnh thoảng họ vẫn thấy hai người hiện ra đi tới, đi lui trong sân và biến mất tại chân cầu thang nơi bị té. Bố tôi không tin những chuyện ma quái nhảm nhí, nhưng có những sự kiện không thể giải thích mà

sau này Mẹ kể cho chúng tôi nghe, sau khi đã dọn đến ở nhà khác.

Đó là việc mẹ tôi và đưa em trai bị ốm cùng một ngày. Hôm đó là chủ nhật, Bố tôi đi đến nhà bạn chơi mạt chược. Bố vừa ra khỏi nhà được một lúc thì thằng em trai tôi, mới được ba tuổi, đang ngồi chơi bồng khóc thét lên như có ai đánh, Mặt nó đỏ bừng, chân tay giật lia lịa. Mẹ tôi chạy lại bế nó thì đột nhiên bà cũng bị ngã vật ra nhà, mặt cũng đỏ bừng lên, chân tay cũng bị giật như em tôi. Bác và cô tôi ngồi ở gần đó, thấy vậy chạy lại đỡ hai người, sau khi sai chị tôi đi mời bác sĩ và gọi bố tôi về. Bố tôi về trước, khi ông vừa mở cánh cửa phòng và lên tiếng gọi mẹ tôi thì trong nhà cả hai mẹ con đều tỉnh lại như không hề bị cái gì. Sau đó cô tôi kể lại cho bố tôi nghe là khi cô bế em tôi, cứ mỗi khi đi vào góc phòng chỗ gần chân cầu thang là em tôi lại khóc thét lên. Mẹ tôi thì nói thấy có hai người đàn ông đòi bắt cả hai mẹ con, hai người cũng từ góc nhà đó đi ra. Giải thích cho việc tại sao mẹ và em tôi tỉnh cùng một lúc khi bố tôi về, bác bảo vì bố tôi tuổi Mão, mẹ và em tôi đều tuổi Tý. Hai con ma cũng tuổi Tý, khắc tuổi với bố tôi nên sợ mà phải bỏ đi. Tôi không hiểu điều này có đúng không, nhưng có mấy lần hiện tượng này xảy ra, cứ bố tôi về thì lại hết. Vậy phải giải thích như thế nào đây. Căn nhà đó, nghe nói sau này có mấy gia đình khác đến thuê đều không ở được.

Căn nhà tôi thích là số 100 Tô Hiến Thành. Chủ nhà cho bố mẹ tôi thuê trên gác. Đứng ở ban công tôi có thể nhìn thấy xa xa đám sen hồng trên hồ Bảy Mẫu, nhưng cái tôi thích nhất lại là vườn hồng của chủ nhà. Sáng nào, trước khi leo lên xe đạp cho Bố chở đi học, con bé bắt Bố phải đứng chờ một tí cho con gái ngấm những bông hồng trong nắng sớm và hít một hơi thật dài như để lấy hết hương thơm của hồng vào người, rồi mới chịu leo lên xe. Bố chỉ cười vỗ đầu con gái, nói: “ Con gái của bố thật...”

Dọn về số 17 Mai Hắc Đế, cả nhà đều hài lòng. Với Mẹ thì gần chợ Hôm, với chúng tôi thì gần phố Huế. Phố Huế có tiệm kem Cẩm Bình, có tiệm com tấm giò chả và nhất là có

rap cinéma Hà Nội nằm ở góc phố Huế và Trần Nhân Tôn, nơi đã cho tuổi thơ của tôi những giây phút tuyệt vời. Ở đó tôi đã say mê với Na Tra trong Hỏa thiêu Hồng Liên Tự, với Zorro bịt mắt, với Tarzan và con khỉ Chiquita mà tiếng hú của Tarzan ngàn đời không quên. Rồi những con khủng long, thật đúng là kinh khủng, nên lúc xem phim con bé sợ lắm, lấy tay che mắt lại nhưng cũng vẫn còn tò mò hé mắt để coi, rồi bị thằng em trai chê: “Con gái nhát như cáy”. Trên phố Huế còn một rạp ciné nữa đó là rạp Đại Nam, khác với rạp ciné Hà Nội là rạp bán vé đồng hạng cho trẻ con. Rạp này lịch sự hơn, chiếu toàn phim nổi tiếng như Quo Vadis, Waterloo Bridge, Hiệp sĩ Gi và công chúa Châu Mai, Charlot, và những phim hoạt hình của Walt Disney... Chúng tôi chỉ được xem ở rạp này, những khi đi cùng Bố Mẹ.

Hà Nội có năm hồ nổi tiếng đó là: Hồ Tây, hồ Trúc Bạch, hồ Bảy Mẫu, hồ Gươm hay hồ Hoàn Kiếm và hồ Thiên Quang hay còn gọi là hồ Halais(Ha Le).

Hồ Tây tôi được đi đến đó hai lần để xem Bố Mẹ chơi pédale l'eau (xe đạp nước). Hồ Trúc Bạch thì chỉ được nhìn thấy từ xa khi đi coi người ta dùng thuyền thúng hái sen trên hồ Bảy Mẫu. Riêng với hồ Hoàn Kiếm và hồ Ha Le (chúng tôi thường gọi bằng cái tên này) thì có nhiều điều gán bó hơn, gán gủi hơn với tuổi thơ của tôi.

Trường Thánh Mẫu hay Saint Paul, nơi tôi học, nằm trên đường Nhà Thờ, gần Hồ Gươm. Những hôm tan học, không muốn đi bộ về nhà tôi hay đến bót Hàng Trống tọa lạc ngay kế hồ Gươm nơi bố tôi làm việc, để chờ bố đèo về nhà. Tuy làm việc ở bót cảnh binh nhưng bố tôi lại là Tham tá bên dân sự. Mỗi khi tôi đến bót tìm Bố, mấy chú cảnh binh gác cửa hay trêu tôi, bắt tôi phải chào các chú theo lối nhà binh mới cho tôi vào. Tôi cứng đầu cãi lại:

— Bố cháu không phải cảnh binh, cháu không biết chào kiểu ấy.

Nghe các chú kể lại, Bố cười bảo:

— Con bé này tính nó vẫn bướng như thế đấy

— Trong khi chờ bố tan sở, tôi hay lang thang bên bờ hồ nhặt những cánh hoa gạo đỏ, những búp đa già để thổi. Búp

đa non rơi xuống còn tươi, có màu hồng hồng rất đẹp. Nhưng lũ trẻ thích thổi búp đa như tôi lại không thích vì nó rất dễ rách, không dai bằng những búp già, thổi lên tròn tròn dễ thương và lại bền nữa. Nhật đây một cặp sách xong, tôi đi dần lên phía Godard, tìm ông Tàu già bán phá xa húng liu rao: “ Phá xa lạc rang nóng tròn đầ...ây” mua một gói rồi quay lại bót chờ Bố chở về.

Một kỷ niệm nữa với hồ Gươm mà tôi còn nhớ mãi. Đó là lần theo Mẹ và chị tôi đi lễ ở đền Ngọc Sơn. Trước khi vào lễ, Mẹ dặn chị:

— Con ở ngoài này chơi với em, trông nó cẩn thận. Tính con bé này hay mơ mộng, lang thang, nhỡ mà rơi xuống hồ thì khôn.”

Nhưng chị chỉ hơn tôi hai tuổi, làm sao trông nổi tôi. Thế là chị cũng mãi chơi quên mất em. Còn tôi, cái tính mơ mộng đánh chết không chừa, tôi đã chui vào một góc phía sau đền, ngồi xuống trên một rễ cây đa to, bò lan xuống hồ, thả hai chân xuống nước, nghịch một mình. Tôi cứ ngồi đó, trông trời, trông nước, trông mây, mơ mơ, mộng mộng, mà không nghe tiếng mọi người ồn ào gọi tên mình khắp nơi. Sau cùng mọi người cũng tìm thấy tôi, và con bé cũng ngơ ngác không hiểu tại sao Mẹ lại ôm cứng lấy mình mà khóc. Về sau này, tôi nghe người lớn bảo là tôi bị con ma cây đa nó giấu. Tôi thì tôi biết, chả có con ma nào nó giấu nổi tôi, cái con bé cứng đầu, cứng cổ, bướng bỉnh này. Chỉ tại tính tôi ưa những chỗ vắng lặng để mơ mộng thê thôi. Tội phạm chính là cái cảnh trí tĩnh lặng, êm ả và nên thơ này đã hợp hồn tôi, nó khiến tôi mê mẩn quên hết mọi việc chung qua nhthì có.

Hồ Gươm cũng là nơi thường hay mở chợ phiên. Với một đứa trẻ lên tám như tôi thì chợ phiên chả có gì là hấp dẫn, nhưng có một cái hấp dẫn chính là được đi chơi, được ngắm mấy cô Thái trắng, Thái đen đi với mấy ông Tây ở hội chợ, đẹp ơi là đẹp, và nhất là được Bố Mẹ mua cho đồ chơi và dẫn đi ăn ở nhà hàng có món óc đậu chiên tẩm đường mới ngon làm sao.

Nếu có ai hỏi tôi hồ nào đẹp nhất thì câu trả lời luôn luôn là hồ Gươm vì hồ Gươm có:

*Mây trắng lang thang in mặt hồ
Liễu mềm rũ lá, nhẹ như mơ
Tháp rùa trầm mặc soi bóng nước
Thê Húc hững hờ gieo ý thơ.*

Khi đi học có Bố chở hay u già dắt đến trường, nên con bé không lang thang để vào lớp trễ được, nhưng khi đi học về thì chả có ai đón, vì thế tôi có quyền chọn lối đi về. Nhà tôi nằm ở gần chợ Hôm, có nhiều ngã đường đi từ trường về. Đi theo phố Bà Triệu thì gần nhất nhưng lại phải đi qua nhà thương chữa mắt và một đồn lính tây, eo ôi sợ lắm mấy ông Tây đen và mấy người băng mắt vải trắng. Chỉ đi qua đường này vào mùa hoa sấu nở và lúc sấu đậu trái thôi. Vì hoa sấu đẹp lắm, như những vì sao nhỏ rơi đầy trên phố và những trái sấu non rụng xuống mới ngon vô cùng, dốt dốt, chua chua, không quên được. Ngã về đi theo đường tàu điện là Phố Huế, chỉ đi vào mùa Hè vì có hàng kem Cẩm Bình, mua một cái kem vừa đi vừa nhấm nháp còn hạnh phúc nào bằng. Nhưng phải nói con đường dẫn về nhà mà tôi mê nhất lại chính là con đường xa nhất, ngã đi về trên đường Quang Trung, có cái hồ Ha Le. Không phải vì cái hồ này đẹp, cái hồ này quen thuộc mà vì ở gần hồ có một biệt thự, tôi tự đặt cho nó một cái tên là biệt thự hoa hồng, vì trước nhà là một vườn hồng, hoa nở hầu như quanh năm. Mỗi lần đi về qua đó thế nào tôi cũng phải hái trộm một bông mới chịu, có khi bị gai cào chảy máu cũng không chừa. Nhưng thiên bất dung gian, một hôm tôi đang cố gắng bẻ một bông gần hàng rào, thì từ đâu, một con chó berger thật to nhẩy xô ra. Nó chồm về phía tôi sủa ầm ĩ. Tôi hoảng hốt lùi lại, hồn vía lên mây. Tay chân rú lại, không chạy được nữa, đứng thất thần trước con chó cho đến khi một ông cụ từ trong nhà bước ra, cụ đuổi con chó đi rồi mở cửa tiễn đến gần tôi:

— Tay cháu chảy máu kia, vào đây ông băng lại cho.

Tôi rú rú theo cụ vào nhà. Sau khi băng vết thương cho tôi và biết lý do bàn tay chảy máu, cụ dắt tôi ra vườn cắt cho tôi một bó hồng lớn đủ màu. Không thể tả được

niềm vui sướng của tôi như thể nào khi được ôm trong vòng tay nhỏ bé một bó hồng lớn đến như thế, đẹp đến như thế và thơm đến như thế. Cái mùi hoa hồng thơm thơm nhẹ nhẹ, ngây ngất này đã quyến rũ và mê hoặc tôi suốt cả một đời. Chả thế mà bây giờ trong vườn nhà tôi có đến mấy chục gốc hồng đủ màu. Sau ngày đó tôi đã trở thành bạn “vong niên” của ông cụ. Mỗi khi đi học về qua đó, bao giờ tôi cũng thấy ông cụ đứng chờ bên hàng rào với một đóa hồng trong tay. Hai ông cháu lại rủ rỉ tâm sự với nhau một lúc bên vườn hồng. Sau thời gian nghỉ hè, trở lại niên học mới, một hôm đi học về ngang qua như thường lệ, tôi không thấy ông cụ như mọi lần, mà chỉ thấy những người lạ ra vào tấp nập như nhà đang có chuyện bận. Chắc ông cụ đã đi đâu rồi, tôi không gặp lại cụ nữa và cũng từ đó những đóa hồng cũng không còn có mỗi khi đi ngang đây, nhưng hình ảnh ông cụ và những bông hồng của ông vẫn mãi mãi còn in trong tâm tưởng tôi, tôi đã không quên người ông này.

Hồ Ha Le còn đem đến cho tôi một niềm vui nữa là vào những ngày nghỉ, u già hay dất chị em tôi đi lễ ở chùa Quan Thánh. Khi về bao giờ chị em tôi cũng được ăn kem, uống

nước dừa và được tha hồ đuổi bắt những con chuồn chuồn ớt bên bờ hồ.

Trên đường đi

về nhà, còn có một điều khác, cũng quyến rũ tôi không kém những đóa hồng. Đó là cái cửa hàng bán mũ, quần áo và giày dép đủ kiểu, đủ màu, ở gần trường. Ôi, những đôi giày mới đẹp làm sao! Cứ tưởng tượng được đi đôi giày ấy thì hạnh phúc biết là nhường nào. Một hôm bố tôi về sớm, ghé

qua trường đón con, Bố bắt gặp tôi đang dí mũi vào tủ kính của tiệm giày. Bố định gọi tôi, nhưng nghĩ sao Bố lại thôi. Rồi Bố thấy tôi rời cửa hàng, đi được vài bước lại quay trở lại, tiếp tục dán mũi vào cửa kính một lúc lâu. Thấy vậy lúc này Bố mới lên tiếng gọi tôi. Nghe gọi tên, tôi quay lại:

— Bố

— Con thích đôi nào chỉ Bố mua cho

Tôi buồn buồn nói:

— Không được đâu Bố ơi, đôi ấy của người lớn mà, con đi không vừa đâu.

— Thế sao con nhìn mãi

— Vì nó giống đôi giày của cô bé Lọ Lem ấy Bố ạ

— Thì ra thế.

Trước khi tới hồ Ha Le, tôi phải đi qua phố Hàng Bông Thợ Nhuộm. Mỗi khi đi qua chỗ này, con bé phải chạy thật nhanh vì hai cái sợ.

Cái sợ thứ nhất là phải đi qua nhà tù Hỏa Lò dù chẳng nhìn thấy gì ngoài những bức tường xám xịt, cao vợi vợi, ngăn cách với những con đường bên ngoài. Nhưng với đầu óc non nớt của một đứa trẻ, khi nhớ đến những chuyện người lớn kể về nhà tù này, đầy dẫy những bạo tàn xảy ra bên trong cánh cửa tù, thì thật chẳng muốn đi gần nó làm gì. Nhớ nó bắt mình thì sao, ngoài ra cứ trông mấy ông lính Tây đen gác cửa, mắt trắng dã, môi đen xì, mà kinh lắm, khiếp lắm.

Cái sợ thứ hai là ngay góc phố Hàng Bông Thợ Nhuộm và đường Quang Trung là nhà của một gia đình người Mường. Nói về dân tộc thiểu số chắc chẳng ai là không nghe đến những chuyện về bùa chú, về thư, ngải: Nào là thư sỏi đá vào bụng, nào chuyện nuôi ma xó trong nhà ... vân vân và vân vân. Trong đầu lúc đó toàn là những chuyện kinh khủng, khiếp hồn mà khi Bố còn mở nhà in, tôi đã có dịp được đọc lên, vì Bố cầm đọc truyện, trên những tờ in sai, thợ in vút khắp nơi. Bây giờ đi qua căn nhà đó thì phải ba chân, bốn cẳng, chạy cho nhanh, nếu không nó bắt được thư cho cái bụng to tướng thì chết, và dù nhà nó có hàng rào đâm bụi, hoa đẹp ơi là đẹp cũng không dám hái vì sợ ma xó

đếm ba hôn chín vía thì làm sao. Ôi, tuổi thơ sao ngây ngô thế nhỉ?

Những đứa trẻ con như tôi, không phải cái gì cũng biết thưởng thức như người lớn. Với tôi, hạt dưa ngày Tết làm sao ngon bằng nhân hột bàng, bùi bùi làm sao, béo béo làm sao. Bát súp măng cua làm sao sánh bằng chén bánh khoai nóng hôi, ăn với bánh dày đậu, và còn biết bao nhiêu thứ nữa, nào “xê có” một loại kem chanh, bánh đùi gà làm bằng bột chiên giống cái đùi gà, nhưng thứ mà tôi mê nhất vẫn là cái nùm dừa mà mỗi khi đi chợ về u già hay dúm vào tay tôi:

_Này ăn đi không em Tuấn nó thấy lại mất ăn đấy.

Cái nùm dừa sao mà ngọt thế, mát thế.

Hà Nội có ba mươi sáu phố phường, có nhiều danh lam thắng cảnh, có nhiều tài tử, giai nhân, nhưng in sâu đậm trong tôi vẫn chỉ là những ai, và những gì xảy ra ở khu vực quanh nhà, quanh trường, liên quan đến trẻ con như tôi mà thôi.

Ai từng sống ở Hà Nội thời gian trước năm 1954, chắc không quên người võ sĩ quyền anh nổi tiếng của Hà Nội lúc bấy giờ, võ sĩ Ngọc Long. Ông còn rất trẻ và lúc đó đang là thầy dạy thể dục, thể thao của hai trường Sainte Marie và Saint Paul. Một buổi sáng khi đến trường, tôi thấy không khí trong trường có vẻ là lạ thế nào ấy. Các chị lớp lớn hơn không vào học mà tụm năm, tụm ba ở sân trường, nét mặt ai cũng buồn buồn, có chị còn khóc nữa, vừa lúc ấy tiếng trống vang lên và chúng tôi được lệnh xếp hàng ở giữa sân. Soeur hiệu trưởng bước ra báo cho chúng tôi một tin buồn, thầy thể dục của chúng tôi tức võ sĩ Ngọc Long đã từ trần trong một lần thi đấu với một võ sĩ da đen. Hôm nay là ngày đưa đám thầy, các chị lớp première thì sang bên trường Sainte Marie để đi cùng với học sinh bên đó theo đám tang lên tận nghĩa trang, còn chúng tôi những lớp nhỏ thì chỉ đứng dọc theo con đường mà đám tang sẽ đi qua gần trường, để tiễn biệt thầy lần cuối. Khi đám tang đi ngang, tất cả chúng tôi đều cúi đầu xuống, nhưng mọi người đều nhìn thấy có một ông Tây đen to lớn đi bên cạnh, đầu cứ gục vào

quan tài như đang khóc. Đó chính là người đã gây nên cái chết của thầy tôi.

Hà Nội không là nơi chôn nhau, cắt rốn của tôi, nhưng đã là nơi nuôi dưỡng tuổi thơ của tôi, thật êm đềm, thật dịu ngọt. Những niềm vui cũng như những nỗi buồn của cái tuổi ăn chưa no, lo chưa tới, đã tạo thành những kỷ niệm mà cả đời không thể quên. Tuổi thơ của tôi thật dân dị. Tôi thấy thật vui với những gì nhỏ bé trong tầm tay, những chiếc lá bàng làm thành con nghé, những búp lá đa thổi thay bong bóng, những bông hoa sấu nhỏ bé đầy một vốc tay, những bông hoa gạo đỏ ôi nhạt bên hồ, hay những cánh hoa bìm bịp màu xanh hái trộm bên hàng rào hàng xóm. Những vật thật tầm thường, những thứ chẳng đáng gì, ấy thế mà với tôi chúng đã trở thành những thứ mang đầy ý nghĩa, chúng đem đến cho tôi những niềm vui, những thích thú vô bờ. Chúng ve vuốt tuổi thơ của tôi, dệt thành những kỷ niệm vô giá mà mãi mãi sau này khi lớn khôn, dù ở tuổi nào, cứ mỗi lần chợt nghĩ đến thì trong lòng lại dâng lên một niềm xúc động, bồi hồi. Tuổi thơ của tôi, tuổi thơ, niềm hạnh phúc tinh khôi, trong vắt của một đời người.

Ngày bước chân xuống tàu thủy để vào Nam, buổi tối hôm đó, khi tàu đã ra khơi, một mình leo lên boong tàu,

nhìn về một nơi mà tôi nghĩ đó là Hà Nội và rồi những giọt nước mắt đã chảy xuống. Lần đầu tiên trong đời tôi đã biết thế nào là buồn thương, là nhung nhớ. Hà Nội, Hà Nội của tôi ơi, nhớ quá, nỗi nhớ râm ran,

nhớ đến quận thất cả lòng.

Tôi yêu Hà Nội lắm, nhưng là Hà Nội của những ngày xa xưa cũ, ngày mà chị em ngồi nghe ông anh họ nhớ người yêu, ngêu ngâm hát bài “Em tôi” trên sân thượng trong một đêm đầy sao. Ngày mà cả nhà đang hóng gió ở trước sân phải bỏ chạy vào nhà, trong tiếng cười khúc khích, khi nghe tiếng kêu “Đổ thùng” cùng tiếng gõ của cái gơ vào thùng gỗ, của những người đi lấy phân đêm. Ngày mà tôi và lũ bạn chơi “oẳn tù tì” để chia nhau ăn kẹo vừng, kẹo bột hay rủ nhau đi nhặt những vỏ ve sầu thoát xác trên thân cây sấu già. Ngày mà mấy đứa ngồi quanh Mẹ, xem Mẹ làm lông rươi rồi nhắm mắt nhắm mũi lại mà kêu lên:

— Eo ôi, ghê quá, sao giống con sâu thế hả mẹ?

Sao mà nghe hạnh phúc vô cùng! Những ngày đó nay đã xa thật xa rồi. Tìm ở đâu bây giờ. Còn có chăng chỉ là những kỷ niệm đã hằn sâu trong ký ức, đã nằm lẫn khuất nơi tận cùng của tâm hồn mà thôi.

“ Hà Nội, ngày tháng cũ, mãi mãi theo tôi trôi trên biển đời Hà Nội, ngày tháng cũ, như mây như mưa trong cuộc tình tôi

Hà Nội, còn sống mãi, chiếc áo xanh lam, áo trắng nghiêng nghiêng mặt hồ

Tiếng lá cô đơn lang thang trôi trên vỉa hè, dù đường xưa vắng ai chờ....”

Tiếng hát Ngọc Hạ tha thiết hơn bao giờ hết, ngậm ngùi hơn bao giờ hết, và những giọt nước mắt cũng đã rơi xuống tự bao giờ: “Còn đâu nữa, Hà Nội ngày xưa ơi, ta đã mất thật rồi” Tôi nghe buồn buồn trong hồn, bồi hồi trong tim.

Tường Thúy

Tucson- Az- 2007